ការបែងចែកអំណាចនិងសារសំខាន់នៃឯករាជ្យភាពរបស់តុលាការ

ឯករាជ្យភាពនៃតុលាការគឺសំខាន់បំផុតក្នុងការការពារសិទ្ធិមនុស្ស និងសេរីភាពជាមូលដ្ឋាន និងក្នុងការបង្កើតរដ្ឋសេរីមួយដែលលើកកម្ពស់ដល់នីតិរដ្ឋ ។

យើងអាចជំទាស់ តាមឥរិយាបថរបស់រដ្ឋធម្មនុញ្ញប្រជាធិបតេយ្យអំណាចធំបំផុតរបស់រដ្ឋគឺស្ថិតនៅលើប្រជាពលរដ្ឋ ។ លក្ខណៈសំខាន់នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញប្រជាធិបតេយ្យគឺ រដ្ឋាភិបាលត្រូវបានបង្កើតឡើងដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងឆន្ទៈរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ មានន័យថា "រដ្ឋាភិបាលគឺជារបស់ប្រជាជនបង្កើតឡើង ដោយប្រជាជន និងធ្វើការបម្រើប្រយោជន៍ប្រជាជន" ។ នៅក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញឆ្នាំ១៩៩៣នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាចែងថា "យើងជាប្រជាពលរដ្ឋនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាព្រមព្រៀងតាមរដ្ឋធម្មនុញ្ញឆ្នាំ១៩៩៣ថាប្រទេសកម្ពុជាបន្តមានព្រះមហាក្សត្រប្រកាន់របបសេរីនិយមនិងពហុបក្ស" ។

យោងតាមច្បាប់រដ្ឋធម្មនុញ្ញអំណាចកំពូលរបស់ប្រជាពលរដ្ឋត្រូវបានបង្ហាញនិងប្រើប្រាស់ តាមរយៈអ្នកតំណាងឬអ្នកបង្កើតច្បាប់ ដែលប្រជាជនបោះឆ្នោតជ្រើសរើស ក៏ប៉ុន្តែអ្នកតំណាងទាំងនោះបានលើកតម្កើងឋានៈរបស់ខ្លួនហួសពីទ្រឹស្តីរបស់រដ្ឋធម្មនុញ្ញបែបប្រជាធិបតេយ្យ ។

ចុះចំណែកតុលាការវិញយ៉ាងដូចម្តេចដែរ? អំណាចតុលាការកាន់តែឆ្ងាយហួសពីសេចក្តីសម្រេចរបស់ប្រជាជនទៅទៀត បើទោះជាប្រជាជនគ្រប់រូបជាសមាសភាពសំខាន់នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញប្រជាធិបតេយ្យក៏ដោយ ។ នៅប្រទេសកម្ពុជានិងនៅប្រទេសមួយចំនួនទៀត អំណាចតុលាការ មិនមែនមានកំណើតមកពីអង្គការតំណាងអ្នកច្បាប់ដែលប្រជាជនបោះឆ្នោតជ្រើសរើសទេ ហើយក៏មិនមែនមានប្រភពមកពីអំណាចដែលប្រើប្រាស់ហួសពីដែនសមត្ថភាពកិច្ចយុត្តាធិការ សេចក្តីសម្រេចចិត្ត ការត្រួតពិនិត្យនិងគំនិតរបស់ប្រជាជនដែរ ។ តាមច្បាប់រដ្ឋធម្មនុញ្ញ ប្រជាជនមិនត្រូវបាន អនុញ្ញាតឲ្យចូលរួមនៅក្នុងការជ្រើសរើសចៅក្រមនិងព្រះរាជអាជ្ញាទេ ដោយសារប្រជាជនមិន មែនជាអ្នកចូលរួមបោះឆ្នោតជ្រើសរើសតុលាការទេ ។ ប៉ុន្តែតុលាការត្រូវបានតែងតាំងដោយអង្គការ ដែលនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាហៅថា ÷ "ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម" ដែលអះអាងថាជាស្ថាប័នឯករាជ្យទទួលខុសត្រូវក្នុងការជ្រើសរើស តម្លើងតំណែង ផ្លាស់ប្តូរ និងត្រួតពិនិត្យវិន័យលើសកម្មភាព ប៉ុន្តែឯករាជ្យភាពរបស់ស្ថាប័ននេះស្ថិតនៅចោទជាសំណួរនៅឡើយ ។ តិចឬច្រើន សមាសភាពនៃស្ថាបន័នេះផ្សំឡើងដោយអ្នកដែលចាត់តាំងពីបក្សនយោបាយ ។ បុគ្គលមួយដែលសម្គាល់ពីការគោរពចំពោះឯករាជ្យភាពរបស់តុលាការគឺព្រះមហាក្សត្រដែលជាប្រមុខនៃស្ថាប័ននេះ ។ ចាប់តាំងពីស្ថាបន័នេះកកើតឡើង ព្រះមហាក្សត្រមិនបានចូលរួមជាអធិបតីភាពនៅក្នុងអង្គប្រជុំ (ពេលដែលព្រះបាទនរោត្តម

នៅវាលពិឃាតបឹងជើងឯក

សីហនុ សោយរាជ្យ) ។ ព្រះអង្គចាត់តាំងប្រធានព្រឹទ្ធសភាឲ្យជំនួសវត្តមានរបស់ព្រះអង្គ ។ នេះបង្ហាញឲ្យឃើញច្បាស់ថាការចាត់តាំងប្រធានព្រឹទ្ធសភាឲ្យដឹកនាំអង្គប្រជុំនេះគឺផ្ទុយស្រឡះពីគោលការណ៍នៃការបែងចែកអំណាចនិងតុល្យភាពអំណាច ឬការត្រួតពិនិត្យអំណាច ។ ហេតុនេះហើយ យើងអាចនិយាយបានថាតុលាការមិនបានឆ្លុះបញ្ចាំងពីឆន្ទៈរបស់ប្រជាជនឡើយ ។

ឯករាជ្យភាពរបស់តុលាការអាចនឹងត្រូវបានធានាតែក្នុងករណីដែលមានវត្តមាននៃរដ្ឋាភិបាលដែលបង្កើតឡើងដោយប្រជាជន ជារបស់ប្រជាជន និងធ្វើការបម្រើផលប្រយោជន៍ប្រជាជន ។ លក្ខណៈពិសេសមួយដែលត្រូវគេរកឃើញថាជាឧបករណ៍មួយសម្រាប់ធានានូវឯករាជ្យភាពនៃតុលាការ គឺការបែកអំណាចជាបី ÷ អំណាចនីតិបញ្ញត្តិ អំណាចនីតិប្រតិបត្តិ និងអំណាចតុលាការ ។ ប្រព័ន្ធតុល្យភាពអំណាចមួយត្រូវបានបង្កើតឡើង ។ ជាក់ស្តែង ការបែងចែកអំណាច និងតុល្យភាពអំណាចបានចែងយ៉ាងច្បាស់នៅក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ប៉ុន្តែនៅក្នុងការអនុវត្តន៍ជាក់ស្តែងអ្វីដែលមានចែងមិនបានយកមកប្រើប្រាស់ឡើយ ។

មានករណីជាច្រើន ដែលស្ថាប័ននីតិប្រតិបត្តិរំលោភលើអំណាចនិងឯករាជ្យភាពនៃតុលាការដោយបំពានសាលក្រមរបស់តុលាការ តួយ៉ាងដូចជាបញ្ជាឲ្យចាប់ខ្លួនជនជាប់ចោទ ដែលតុលាការបានសម្រេចដោះលែងរួចហើយ ឬក៏បញ្ជាឲ្យតុលាការដោះលែងជនសង្ស័យដែលបានចាប់ខ្លួនតាមដីការរបស់តុលាការជាដើម ។ នេះគួសបង្ហាញឲ្យឃើញច្បាស់ថា អំណាចនីតិប្រតិបត្តិដើរតួនាទីពីរគឺជាចៅក្រមផងជាព្រះរាជអាជ្ញាផងនៅពេលទន្ទឹមគ្នា ។

ការអះអាងមួយទៀតបានលើកឡើងថា ប្រទេសកម្ពុជាមិនបានគ្រប់គ្រងតាមឆន្ទៈរបស់ច្បាប់ដែលស្ថាបន័នីតិបញ្ញតិបានអនុម័តនោះទេ តែមានដំណើរការដោយអនុក្រឹត្យទៅវិញ ។ ច្បាប់ភាគច្រើនដែលសភាជាតិអនុម័តត្រូវពឹងផ្អែកទៅលើអនុក្រឹត្យដែលចេញដោយរដ្ឋាភិបាល (គណៈរដ្ឋមន្ត្រី) មុនពេលដែលច្បាប់នោះអាចអនុម័តឲ្យប្រើប្រាស់ជាផ្លូវការណ៍បាន ។ តាមការអនុវត្តន៍ជាក់ស្តែង អនុក្រឹត្យមិនដែលត្រូវបានជំទាស់ឬពិនិត្យធម្មនុញ្ញភាពឡើយ ច្បាប់ដែលបង្កើតដោយសភាជាតិទាមទារឲ្យមានការផ្តល់យោបល់ពីព្រឹទ្ធសភា ការត្រួតពិនិត្យធម្មនុញ្ញភាពដោយក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ ។

ដោយហេតុនេះហើយ យើងចាំបាច់ត្រូវយល់ពីឆន្ទៈពិតប្រាកដនៃឯករាជ្យភាពរបស់វិស័យតុលាការ ។ ឆន្ទៈនេះគឺចង់ប្រមានការគោរពឯករាជ្យភាពរបស់តុលាការ ហើយការគោរពនេះគឺតម្រូវឲ្យបញ្ឈប់ទំនោរបំពារបំពានតុលាការឬចៅក្រមនៅពេលមានការខ្វែងគំនិតគ្នា ។ យើងមិនគួរភ្លេចថា នៅក្នុងចំនួនលើសលប់នៃករណីនានាមុនដំណើរការតុលាការរដ្ឋាភិបាលគឺជាភាគីមួយក្នុងចំណោមនោះ ។

ម្យ៉ាងវិញទៀត ចៅក្រម គួរតែមិនលម្អៀងនិងបង្ហាញអំពីសុក្រិតភាពនេះដែរ ។ ដូច្នេះ លើកឡើងថាប្រសិនបើផ្តល់អំណាចឥតព្រំដែនដល់ស្ថាប័ននីតិប្រតិបត្តិឬក៏ស្ថាប័ននយោបាយដើម្បីជ្រើសរើសមនុស្សនិងតែងតាំងជាចៅក្រមនៃតុលាការកំពូលអំណាចនោះ គឺនាំមកនូវសកម្មភាពប៉ះពាល់អាក្រក់ដល់ឯករាជ្យភាពរបស់វិស័យតុលាការ ។ ឯករាជ្យភាពនៃតុលាការអាចកើតមានឡើងដរាបណាការតែងតាំងចៅក្រមមិនចំណុះអ្នកនយោបាយ ។ ហេតុនេះ ហើយគោលការណ៍នេះគួរតែលើកឡើងពីរបៀបជ្រើសរើសចៅក្រមដែលអាចការពារមិនឲ្យការតែងតាំងចៅក្រមដោយហេតុផលមិនសមរម្យណាមួយ ។ បុគ្គលដែលត្រូវបានជ្រើសរើសសម្រាប់តំណែងក្នុងវិស័យតុលាការត្រូវតែជាបុគ្គលដែលមានភាពស្មោះត្រង់ គុណសម្បត្តិ សមត្ថភាពរួមផ្សំនឹងការហ្វឹកហ្វឺន និងចំណេះដឹងផ្នែកច្បាប់ ។ ដូចនេះហើយដំណើរការជ្រើសរើសចៅក្រមណាមួយពឹងផ្អែកលើសកម្មភាពទាក់ទងនឹងនយោបាយ ឬក៏ភាពស្មោះត្រង់ចំពោះនយោបាយគួរតែធ្វើការរឹតបន្តឹង ។

ដើម្បីធ្វើឲ្យគោលគំនិតនៃឯករាជ្យភាពរបស់តុលាការក្លាយជាការពិត តុលាការជាន់ខ្ពស់មានអភ័យឯកសិទ្ធិចៀសផុតពីការជ្រៀតជ្រែករបស់អង្គការនីតិប្រតិបត្តិ ។ មិនត្រូវឲ្យមានការជ្រៀតជ្រែកមិនសមរម្យឬគ្មានភ័ស្តុតាងច្បាស់លាស់នៅក្នុងនីតិវិធីរបស់តុលាការឡើយ ប្រសិនបើសាលក្រមរបស់តុលាការបដិសេធការសុំពិនិត្យសើរើឡើងវិញនោះ ។ គោលការណ៍នេះត្រូវតែយកមកអនុវត្តដោយមិនលម្អៀងលើការពិនិត្យសើរើ

របស់តុលាការ និងលើការបន្ធូបន្ថយរបស់រដ្ឋអំណាចឬការផ្លាស់ប្តូរលើការកាត់ទោសដែលដាក់ជូនដោយតុលាការឡើយ ។

កត្តាសំខាន់ដែលជួយឲ្យតុលាការមានឯករាជ្យភាពគឺបញ្ហាប្រាក់បៀវត្សរ៍ ។ ចៅក្រមគួរតែមានភាពម៉ឺងម៉ាត់នឹងមុខតំណែងសង្គម និងមានភាពថ្លៃថ្នូរ ដោយទទួលប្រាក់បៀវត្សរ៍ក្នុងកម្រិតសមរម្យ ។ ម៉្យាងវិញទៀត ច្បាប់គួរតែធានាឲ្យបាននូវអាយុនិងប្រាក់សោធននិវត្តន៍ឲ្យបានសមរម្យ ។ ចំពោះបញ្ហានេះរដ្ឋាភិបាលគួរតែពិចារណាត្រួតពិនិត្យឡើងវិញ នូវបំណែងចែកថវិកាឲ្យទៅក្រសួងយុត្តិធម៌និងប្រៀបធៀបថវិកានោះទៅនឹងសមាជិកសភានិងព្រឹទ្ធសភា ។ បើអាចទៅរួច ថវិកាស្វយ័តគួរតែបង្កើតឡើងសម្រាប់ដំណើរការតុលាការដើម្បីដាក់ខ្លួនឲ្យឆ្ងាយពីក្រសួងយុត្តិធម៌ ។

តាមរយៈការវាយតម្លៃដ៏ហ្មត់ចត់ខាងលើស្តីពីឯករាជ្យភាពរបស់តុលាការ និងការពិភាក្សារកដំណោះស្រាយពីបទល្មើសនៅក្នុងតុលាការ យើងបានសេចក្តីសន្និដ្ឋានមួយថា ឯករាជ្យភាពរបស់តុលាការគឺមានសារសំខាន់នៅក្នុងប្រធានបទធានាការពារសិទ្ធិមនុស្សនិងសេរីភាពជាមូលដ្ឋានដែលមានចែងនៅក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញក៏ដូចជានៅក្នុងបរិបទសិទ្ធិមនុស្សដែលទទួលស្គាល់ជាអន្តរជាតិ ។ គ្មានកំណែទម្រង់ណាមួយសំខាន់ដល់ការរីកចម្រើនជឿនលឿនជាយូរអង្វែងខាងផ្នែកសិទ្ធិមនុស្សនៅកម្ពុជាជាងកំណែទម្រង់ប្រព័ន្ធតុលាការទេ ។ ជាការពិត គ្រប់ផ្នែកទាំងអស់នៃការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចនិងសង្គមនៅកម្ពុជាសុទ្ធតែទទួលការប៉ះពាល់ពីកង្វះខាតនៃប្រព័ន្ធតុលាការបច្ចុប្បន្ន ហើយការប៉ះពាល់នេះបានបង្កើតជាឧបសគ្គមួយចំពោះដំណើរការនេះ ។ មានតែតុលាការដែលមានជំហរឯករាជមាំទាំនិងប្រព័ន្ធតុលាការមួយដែលមានប្រសិទ្ធភាពប៉ុណ្ណោះដែលអាចបញ្ចប់និទណ្ឌភាពនៅកម្ពុជាព្រមទាំងផ្តល់ឲ្យសាធារណជននូវជម្រើសផ្សេងក្រៅពីហិង្សាក្នុងការដោះស្រាយទំនាស់ ។ ប្រសិនបើប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌មិនមានឯករាជ្យពីស្ថាប័ននីតិប្រតិបត្តិ ច្បាប់មិនអាចត្រូវបង្ខំឲ្យធ្វើអ្វីៗដើម្បីរដ្ឋាភិបាលនិងមន្ត្រីរបស់រដ្ឋាភិបាលឡើយ ។

ខណៈដែលឯករាជ្យភាពរបស់តុលាការសាបរលាប ហើយចៅក្រមដែលមានសម្បជញ្ញៈមិនប្រកាន់ប្រជាត្រូវបានតែងតាំង នោះភាពអនាធិបតេយ្យនិងការជ្រួលច្របល់ក្នុងស្ថាប័នច្បាប់ពិតជាកើតឡើងមិនខាន ។ នៅពេលដែលចៅក្រមដែលមានសម្បជញ្ញៈបត់បែនមិនច្បាស់លាស់និងស្ថិតនៅក្រោមបង្គាប់របស់ក្រុមអ្នកនយោបាយណាមួយ ឯករាជ្យភាពរបស់តុលាការនឹងអន់ខ្សោយ ហើយយុត្តិធម៌សង្គមនិងច្បាប់ទម្លាប់ផ្សេងៗនឹងក្លាយជាឥតបានការ ។

សមភាពនៃសិទ្ធិនិងការទទួលបានការការពារស្មើគ្នានៅចំពោះមុខច្បាប់គឺជាធាតុមួយក្នុងចំណោមធាតុសំខាន់បំផុតនៃសិទ្ធមនុស្ស និងអាចចាត់ទុកថាជាធាតុដែលដែលមានសារសំខាន់សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍន៍ការគោរពសិទ្ធិដាក់លាក់ផ្សេងទៀត របស់មនុស្ស ។ ពេលដែលគោលការណ៍នេះត្រូវបានដកហូត ឬផ្តល់អាទិភាពចំពោះតែថ្នាក់លើឬអ្នកមានបុព្វសិទ្ធិ នោះសិទ្ធិស្របច្បាប់របស់មនុស្សនឹងត្រូវបានបំបាត់ទាំងស្រុង ហើយយើងគ្មានថ្ងៃទទួលបានយុត្តិធម៌ឡើយ ។

ប្រសិនបើយុត្តិធម៌សង្គមមិនអាចរកបាន មូលដ្ឋានសិទ្ធិមនុស្សនិងសេរីភាពមួយចំនួនដូចជាសិទ្ធិទទួលបានសន្តិសុខផ្នែករាងកាយនិងអាយុជីវិត សេរីភាពក្នុងការបញ្ចេញមតិយោបល់ ការនិយាយស្តី ការបង្កើតសមាគមន៍ និងការផ្សព្វផ្សាយ មិនត្រូវបានធានាឡើយ ហើយច្បាប់ទម្លាប់ក៏មិនមានវត្តមាននៅក្នុងសង្គមដែរប្រសិនបើយើងមិនរឹតបន្តឹងនិងធានាឲ្យមានឯករាជ្យភាពរបស់តុលាការ ។

មុត ចាន់ថា